

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

N. CORNELISSE — ECK EN WIEL

„Demas heeft mij verlaten”

2 Tim. 4:10a

„Het testament van een ter dood veroordeelde” is de titel van een commentaar op deze tweede brief van Paulus aan Timotheüs. Iemand anders heeft het vergeleken met de laatste woorden van een stervende vader aan zijn kind: „... aan Timotheüs, mijn geliefd kind” is zijn opschrift boven de brief. Dit zijn de laatste woorden van Paulus die wij bezitten. Ze zijn geschreven tijdens zijn tweede gevangenschap te Rome.

Zo eindigde de loopbaan van deze apostel die meer arbeid verricht had als al de anderen. Zelfs Demas die wij in een andere brief kennen als een van zijn naaste medewerkers heeft zijn koffers gepakt en is vertrokken met bestemming Thessaloniki. Niet zoals de anderen die hier genoemd worden om het evangelie te verkondigen, ook niet om vakantie te vieren, maar om Paulus in de steek te laten. Welk een diepe teleurstelling en verdriet schuilt er achter die woorden „Demas heeft mij verlaten, hij is naar Thessaloniki vertrokken”. Deze man die geestelijk vader was van zoveel mensen, en zoveel kennissen en vrienden had, eindigt zijn leven in grote eenzaamheid. Dat proef je door heel dit gedeelte in uitspraken zoals, „Alleen Lucas is nog bij mij.”. Je proeft het ... toch voert het niet de boventoon in de brief, zelfs in het slot niet. Wat gaf Paulus de kracht om vol te houden in die menselijk gesproken uitzichtloze situatie? Ik wil over zijn houding vier dingen zeggen.

1. Hij maakt de balans op van zijn leven. Tot de gevangenis en marteldood is het een goede strijd. Het zijn geen woorden die alleen voor bejaarden of stervenden bestemd zijn. Niemand weet immers wanneer zijn loop beëindigd is. Steeds behoren we een balans op te maken, op ons leven terug te zien, en ons af te vragen waar het in ons leven op aankomt. Het is goed om ook daarop je te bezinnen tijdens de vakantie. Paulus gebruikt het beeld van de wedstrijd in de renbaan. Het leven is niet een reisje met een reisgezelschap, maar een wedstrijd. De bijbel gebruikt dat beeld vaker. Alles is in een wedstrijd, zoals in de Tour de France, op de finish gericht. „Zijn verschijning” noemt Paulus het hier. Daarmee bedoelt hij niet alleen de wederkomst van de Here Jezus, maar ook zijn komst op aarde in Bethlehem. Heel zijn leven is na zijn bekering in dienst geweest van de verschijning. In het licht van deze liefde en overwinning van Christus taxeert Paulus de tegenslagen als hindernissen die hij op weg naar de finish moest nemen. Na de strijd tegen Joden en Judaïsten, tegen de boze geesten in de lucht, honger, kou, schipbreuk, aanvechtingen, depressies en gevangenschappen gaat hij nu de laatste hindernis nemen, de marteldood. Hij heeft de finish gehaald. „Ik heb mijn loop ten einde gebracht, ik heb het geloof behouden”. Dat is geen vanzelfsprekendheid, omdat het aangevochten wordt. Het is opvallend hoe positief Paulus op deze manier zijn benarde situatie ziet. Je kan alles negatief gaan zien, omdat je in het licht van de teleurstellingen, de tegenslagen alles negatief gaat zien, i.p.v. de tegenslagen als hindernissen te zien.

Demas geldt voor ons hier als een waarschuwing. „Uit liefde voor de tegenwoordige wereld heeft hij mij verlaten en is naar Thessaloniki

gegaan”, zegt Paulus. Dit bedoelt Paulus niet als een negatieve beoordeling van het leven. „Aïoona” betekent in de bijbel dit tijdperk, deze kant van het graf. Daar zat Demas in vast. Hij was dat los van Christus gaan zien. Het staat hier in de tegenstelling tot het liefhebben van de verschijning van Christus. Demas zal geen dingen gedaan hebben die wij schokkend zouden noemen. Toch schrikt Paulus ervan. Hij wijst de oorzaak aan, „uit liefde voor de tegenwoordige wereld”. Die Demas-figuur zit in ons allen. Steeds moeten we kiezen, gericht op het einde, en iedere keer weer antwoord geven op de vraag die Christus eens stelde toen veel van zijn discipelen Hem in de steek lieten „Gij wilt toch ook niet heengaan?”. Petrus antwoordde „Here, tot wie zullen wij heengaan, Gij hebt woorden van eeuwig leven ...”. Pas op voor de weg van Demas.

2. Paulus weet dat Jezus hem niet alleen laat. Toen hij bij zijn eerste proces voor de keizer moest verantwoorden waren geen van zijn vrienden als getuigen à décharge aanwezig, zelfs niet om door hun aanwezigheid hem te bemoedigen. De Satan had Paulus in een positie van volkomen isolement gebracht. Alle menselijke hulp was afgesneden. Nu moest Paulus ten val komen. Nu, bij de eindstreep zou hij hem toch krijgen. De duivel is geen gentleman. Hij brengt ons in kwetsbare posities. Maar, de Heer hield hem overeind, niet door Paulus vrij te laten spreken, maar Hij gaf Paulus de kracht om Hem niet te verloochenen. Hij heeft hem verlost uit de muil van deze leeuw. Paulus is ervan verzekerd dat de Heer hem bij zal blijven staan — niet door de gevangenisdeuren open te laten gaan, maar door hem te beschermen tegen de duivelse aanvallen.

Er is geen enkel zelfbeklag in deze brief. Paulus jammert niet over zijn ellendige omstandigheden. Hij weet dat Christus naast hem staat met zijn bescherming en liefde. Elia miste dat vertrouwen aanvankelijk. Hij zag alleen maar de boze opzet van Izebel. We mogen ons gedragen weten door Christus in alle tegenslagen. Die kennis maakt het voor Paulus mogelijk om niet onder te gaan in verdriet, maar hij prijst Christus „Hem zij de heerlijkheid

in alle eeuwigheid. Amen.” Ook voor ons geldt de belofte dat God het niet toelaat dat wij boven vermogen verzocht worden, maar dat Hij met de duivelse verzoeking ook uitkomst geeft.

3. Paulus geeft het oordeel aan God. Hij oordeelt niet over de christenen die hem in de steek lieten. In het licht van de grote liefde van Christus bidt hij voor hen. *Nooit kan iets dat iemand ons aandeed zo erg zijn dat wij niet meer voor hem kunnen bidden. In tegendeel, hoe meer iemand ons iets aandoet hoe meer hij ons gebed nodig heeft.* Heeft u het al eens geprobeerd? Wat zal Paulus veel voor Demas gebeden hebben. Zelfbeklag, zelfmedelijden en verbittering maken ons krachteloos. Is het niet beschamend dat wij vaak om kleinigheden ontzettend te keer kunnen gaan en zwelgen in zelfmedelijden?

4. Paulus is zich bewust van zijn klein aandeel in Gods plan. Hij is slechts dienstknecht, niet onmisbaar. Hij weet dat het succes niet van hem afhangt. Zijn loopbaan is voleindigd. Hij is bereid het werk over te dragen. Als hij wegvalt, valt God niet weg. Een van de redenen waarom Paulus Timotheüs bij zich wil hebben is waarschijnlijk omdat, nu Demas is weggevallen, Timotheüs instructies moet krijgen. Paulus staat vlak voor zijn dood, nog midden in het leven. Hij geeft nog allerlei instructies en inlichtingen; Marcus moet meekomen, z'n mantel, boeken, en vooral de perkamenten. De alledaagse dingen hebben vlak voor zijn dood nog de volle aandacht.

Hoe is het met Demas afgelopen? De bijbel zegt het niet. Hier zijn in de traditie twee verhalen over. Eén ervan is dat hij vervolger van de gemeente werd. Dat kan. Afval kan tot haat groeien. Het tweede verhaal is dat de christenen in Thessaloniki verbaasd waren dat Demas geen brief of boodschap van Paulus voor hen had, en de diensten niet bezocht. De gemeente liet hem niet met rust. Ze bad voor Demas tot dat hij zich gewonnen gaf. Dat kan ook. Het gebed voor hen die afgedwaald zijn is een opdracht. Toch kan er een moment komen waarop je niet meer bidt.

Over de vrijheid van de kerken

(2)

In het vorige artikel herinnerde ik aan wat er gebeurde op de Generale Synode te Rotterdam-Delfshaven, waar een ingrijpende beslissing met een stemverhouding 14-13 werd doorgedreven, ondanks de moeite van velen ter vergadering. Van de goede voornemens in de vrijgemaakte kerken, om niet door overstemming, maar alleen in overeenstemming, kerkelijk te handelen was weinig overgebleven. De geschiedenis heeft dit uitgewezen.

De eerlijkheid gebiedt toe te stemmen dat op de landelijke vergadering van Wezep iets dergelijks gebeurde bij de behandeling van het nieuwe artikel 34 inzake de besluiten van regionale of landelijke vergaderingen.

In genoemd artikel staat o.a. omgeschreven dat besluiten van meerdere vergaderingen, wanneer zij niet strekken tot heil van de gemeente, geen bindend karakter hebben.

In verschillende kerken leven ernstige bezwaren tegen deze zinsnede. Een voorstel om genoemde woorden te schrappen wekte nog al wat beroering, toen bleek dat een meerderheid ter vergadering niet bereid was de anderen tegemoet te komen. Ook dit maal kregen we het verhaal te horen dat achteraf niet mocht worden ingegrepen op de besluitvorming.

Opnieuw viel te leren dat ook de „beste” kerkorde geen garanties biedt tegen overstemming of overheersing.

in dit nummer

- 217 *Ds N. Cornelisse,*
„Demas heeft mij verlaten”
- 218 *Ds H. J. van der Kwast,*
Over de vrijheid van de kerken (2)
- 119 *M. de Jonge,*
Dr Jelle Zijlstra (1)
- 220 *D. W. L. Milo,*
Beschermer van heksen
- Ds M. R. van den Berg,*
Jeremia (Bijbelstudie)
- 222 *H. Langerak,*
Wijnazijn
- P. C. van Wijk,*
Terloops...

kerkelijk leven

Er is geen reden tot paniek, want het besluit van Wezep moet door de kerken bekrachtigd worden; het is een voorlopig besluit.

Wel is er reden tot bezinning.

Het is overigens een opmerkelijke gang van zaken.

Onwillekeurig denk je aan de beroering in de vrijgemaakte kerken, toen de kerk van Groningen-Zuid „in eigen verantwoordelijkheid” een predikant schorste, in strijd met de bepalingen van de kerkorde. De kerkeraad legde de beslissing van de genabuurde kerk en van de classis naast zich neer, omdat deze besluiten niet strekten tot heil van de plaatselijke gemeente...

Soortgelijke dingen gebeurden op plaatsen, waar zich „doleanties” voltrokken en men zich niet liet ophouden door een artikelje van de kerkorde en deze met voeten trad.

Dit alles tot heil van de gemeente, in noodsituaties.

En na ruim tien jaar hebben de kerken, die tengevolge van de breuk, die uit dit alles voortvloeide buiten verband kwamen, in hun concept kerkorde een bepaling opgenomen, die een handelen in eigen verantwoordelijkheid tot heil van de gemeente wettigt.

Het kan verkeren!

In het vorig artikel schreef ik, dat moeilijkheden met de bestaande kerkelijke structuren geen typisch vrijgemaakte aangelegenheid zijn. Er is sinds de jaren van de kerkelijke strijd veel veranderd in onze samenleving en daarom zaak om goed te onderscheiden, wanneer er gesproken wordt over de vrijheid van de gemeenten.

Wie kennis neemt van verhandelingen over de vrijheid in kerkelijke kringen van links tot recht, krijgt de neiging om zich met een variatie op Pilatus' woord af te vragen: Wat is vrijheid?

De kerkelijke organisatie heeft dezer dagen de wind niet mee.

Als gevolg daarvan is het streven naar de „oecumene” wat op zijn retour en geven velen de voorkeur aan kleine groepen, hoe men die ook verder aanduidt.

Kerkelijke organisatie, in welke vorm ook, moet er op gericht zijn de opbouw van de kerk te dienen

pastorale notities

In de vakantie lees ik graag oude kerkenordeningen. Immers, zodra het geen dwingende regelingen meer zijn, waardeer je de schat aan wijsheid, die erin ligt. Van die wijsheid hoop ik de volgende keer een voorbeeld te geven. Maar dikwijls werd er teveel geregeld en waar de wetten toenemen, groeit ook het aantal overtredingen. Zo las ik, hoe twee nationale synodes, die van Dordrecht in 1578 en die van Middelburg in 1581, het niet goed vonden wanneer een jongetje de naam „Engel” kreeg. Voor een meisje was Engelina natuurlijk ook fout, maar dat staat er niet bij. Want deze namen, zo vonden de synodes, bevorderen het „overgeloof”. Daarmee bedoelden onze vaders niet een overmaat aan geloof, zoals wanneer iemand overwerk doet, maar „bijgeloof”, zoals de Duitsers ook spreken van Aberglauben.

Ik moest opeens aan Michiel Adriaansz. de Ruyter denken. Die heeft dan toch maar zijn zoon Engel

genoemd. Uit bijgeloof? De vaders wisten van mensen die dachten: de Boze heeft geen vat op een man, die Engel heet en hij zal ook niet willen wonen in het hart van ene Engelina. Maar de grote Michiel kon nuchter zeggen: ik noem deze jongen Engel, naar zijn grootvader van moederskant.

Toch, het was tegen twee k.o.'s en het was niet in overeenstemming met de vaders, toen een Gereformeerd predikant de jongen met de naam Engel de Ruyter doopte.

Kennelijk had ook de Gereformeerde kerkeraad geen bezwaar.

De synodes van Dordt en Middelburg hebben nog gedacht, dat zij leiding moesten geven aan het kerkelijk leven in alle steden en dorpen en dat zij zelfs het gezinsleven konden regelen. Dat roept altijd verzet op; of negatie van de gemaakte regelingen. Het ontbreekt zulke vergaderingen nogal eens aan psychologisch inzicht: het is mij nl. al vaak opgevallen: wanneer er aan een kerkeraad een advies gegeven werd, dan zeiden al de broeders: daar zit wel wat in; dat zou nog zo gek niet zijn. Maar kwam er een brief op tafel met een besluit waaraan je gebonden werd, of dat min of meer dwingend was, dan rezen bij diezelfde broeders meteen de stekels overeind; een gezonde reactie.

A. H. Algra, Sliedrecht

en de eenheid in Christus een zekere gestalte te geven in onze wereld.

Wanneer we ons een beeld willen vormen van de eenheid in Christus, waartoe alle gelovigen geroepen zijn, zouden we kunnen denken aan het volk Israël dat onder de ambtelijke leiding van Mozes op weg was naar het beloofde land.

Bij de tocht door de woestijn werd het mars-tempo niet bepaald door jonge, sterke mannen, die in korte tijd het land Kanaän konden bereiken, maar door de kleine voeten van de kinderen en de moeizame tred van zwakken en ouderen, want men was samen op weg.

Zoals Israël eens op weg was, is de kerk van het nieuwe verbond op weg naar de grote dag van Christus.

Op die weg hebben alle gelovigen de taak er op toe te zien, dat er niemand achterblijft.

Het mars-tempo wordt niet bepaald door één of andere élite van vrome of actieve lieden, die voor de anderen uitsnellen.

Neen, de kerk is het éne volk dat optrekt.

Het samen op weg zijn vraagt geduld, verdraagzaamheid en zachtmoedigheid in de zorg voor elkaar. Op die verdraagzaamheid worden we beproefd.

Steeds weer blijven we in gebreke en zijn er die achterblijven.

De verdraagzaamheid van de verdraagzamen is dan plotseling zoek. In onze dagen maken we mee, dat er met name veel jonge mensen nieuwe wegen zoeken bij de zg. kritische gemeenten, die zich met verschillende namen noemen, waarin veel variatie is, maar die gemeen hebben dat ze geboren zijn uit het verzet tegen kerkelijke structuren.

In Amsterdam waren dezer dagen zo'n honderd van dit soort gemeenten, de meesten afkomstig uit Rooms-Katholieke kringen, in vergadering bijeen.

De gemeenten hebben verschillende achtergronden, sommigen zijn ontstaan uit een streven naar emancipatie, anderen hebben als achtergrond een liturgische vernieuwing en bijna allen zijn ze maatschappijkritisch ingesteld.

In deze kring is men het wachten

op beslissingen van een Paus of van synoden moe en neemt men zo nodig het „recht” in eigen hand. Als gevolg daarvan zijn er tegenwoordig gehuwde priesters en viert men de cultus met anderen. De kerkelijke molens malen veel te langzaam en de tijd is voorbij dat men zich op de vingers laat tikken door een autoritair gezag. De gemeente zal het zelf wel uitmaken.

Hoewel er nog al eens gesproken wordt over „basis-bewegingen” hebben we in ons land in de regel te doen met *élitaire* groepen, waarbij veel studenten en academici betrokken zijn.

Deze groepen actieve mensen hebben de wind mee in onze dagen. Om te beginnen is er het grote onbehagen over de verdeeldheid van de kerken en begrijpen jonge mensen bij tijden niets van de „verschillen”.

Leg maar eens uit wat vrijgemaakt-buiten verband is.

Zou er een eenheid van kerken komen dan brengt dit met zich mee een nog ingewikkelder structuur van synoden of raden en is een kleine bewegelijke groep of gemeente niet te verkiezen boven een gemeenschap die moeilijk in beweging komt?

Hier komt bij de invloed van de moderne theologie.

In die theologie is het vrijheid wat de klok slaat.

De armen, de achtergestelden, de gediscrimineerden, de vrouwen en ga zo maar door, allen hebben als bevrijde mensen recht op levensontplooiing en geluk.

Het christelijk leven moet niet langer ingesnoerd worden door allerlei geboden en inzettingen van een verouderde moraal.

Een nieuwe inzet is nodig, waarin gelovigen voorop gaan in allerlei maatschappij-kritische acties en in het verzet tegen zaken als atoombewapening en kern-energie.

We moeten de invloed van de nieuwe theologie en de nieuwe moraal op het levensgevoel in onze tijd niet onderschatten en vooral niet denken dat onze jeugd hieraan ontkomt.

Het gaat om de vrijheid.

Het onbehagen over het kerkelijk leven in de bekende structuren is er niet alleen aan de linkerkant.

Er valt in de kerken ook een beïnvloeding van rechterzijde waar te nemen. Er is in de gevestigde kerken te weinig enthousiasme en blijdschap waar te nemen. In de kerkdiensten is praktisch maar één persoon actief en dat is de dominee, terwijl de gemeente een passieve rol krijgt toebedeeld.

Er moet veel meer actie komen van gelovigen en vooral van de jongeren in evangelisatie en dienst; de dorre doodsbeneden moeten tot leven komen, zo verzekert men ons.

Er zijn verschillende gemeenten, die te maken hebben gekregen met activiteiten van de zijde van zg. volle-evangelie-gemeenten, van pink-

stergroeperingen en andere groepen.

Aan de goede bedoelingen van deze gelovigen willen we niet twijfelen. Voor bijbel-kritiek staat men niet open en er is een grote inzet.

Je bent wat jaloers en ook wel beschaamd wanneer het in deze kringen lukt honderden jongeren op toogdagen bijeen te brengen.

Het gezegde over de onbetaalde rekeningen van de kerk komt dan in gedachten.

In deze kringen heeft men echter weinig oog voor de schriftuurlijke waarheden over verbond en verkiezing en praat er niet over de kinderdoop.

Zo staan onze kerken, weinig in getal en klein, onder allerlei beïnvloeding van de roep om vrijheid.

Hoe vinden we de weg uit de verstrooiing?

Nodig is het daarbij om de geesten van de tijd te beproeven.

In een poging tot bezinning, hoop ik nog een paar opmerkingen te maken over de vrijheid van Christus' kerk.

M. DE JONGE — DEN HAAG

Dr Jelle Zijlstra

(1)

Een bekend nederlander. Een bekwaam man, die ons land in verschillende ambten „grote diensten heeft bewezen” (11).

Onlangs werd hij 60 jaar en ter gelegenheid daarvan stelde dr G. Puchinger een boek samen. Streng-holt te Naarden gaf dit uit (ca. 400 bladzijden, f 47,50). Een 2e druk ervan is inmiddels verschenen.

Dit boek bestaat uit 2 delen: een levensverhaal, waarvan de basis is een aantal interviews en een aantal redevoeringen en artikelen van dr Zijlstra zelf. Het geheel is ingeleid met een bijdrage van dr W. Drees Sr., die ruim zes jaar politiek met hem als minister samenwerkte.

Je leest dit boek vlot. Dr Puchinger weet de gesprekstof zo weer te geven, dat je die met belangstelling en enige inspanning gemakkelijk kunt verwerken. En dr Zijlstra schotelt op een eenvoudige — soms zelfs op een simpel aandoende-maniër de meest ingewikkelde problemen aan lezers en hoorders voor.

Memoires zijn het niet. De onderwerpen en de wijze van presentatie bepaalde de interviewer. Wel treffen we in de onderscheiden hoofdstukken duidelijk een persoonlijke mening van dr Zijlstra ten aanzien van vele problemen aan. Daarmee is bereikt, dat je na het boek ge-

lezen te hebben, een idee hebtichter bij de jubilaris te staan dan voorheen en ook enig inzicht hebt in het gebeuren ná de oorlog, speciaal op politiek en financieel-economisch gebied en op de plaats van dr Zijlstra daarin.

Vanwege het belang van deze zaken lijkt het gewenst in enkele artikelen aandacht te vragen voor deze publicatie.

Jelle werd 27 augustus 1918 te Oosterbierum, in het friese land, geboren. Zijn ouders, Ane Jelle Zijlstra en Pietje Postuma, waren eenvoudige mensen, hadden ook een bescheiden plaats in de rustige dorpssamenleving. De vader, oorspronkelijk boer, werd later commissaris in landbouwproducten.

Over de lagere schooltijd: „De Christelijke Nationale School had destijds voortreffelijke leerkrachten. Er wordt tegenwoordig vaak gezegd dat het onderwijs grondig moet worden verbeterd, maar wanneer de lagere scholen de kwaliteit van het onderwijs dat ik in de twintiger jaren ontving opnieuw zouden kunnen bereiken, zou er reeds veel gewonnen zijn.” (19). Daarna volgden MULO- en HBS-opleiding. Het gezinsleven vertoonde een rustig beeld, het was van een gereformeerd type en gedragen door „een zekere oecumenische mildheid” (20). Moeder was nl. van Nederlands-Hervormde huize.

„Het kerkelijk leven was niet erg opwindend. Wij hadden aanvankelijk een oudere predikant, die wel heel erg de gebaande wegen hield; desalniettemin was de trouwe kerkgang vaste regel. Verder waren er de knapenvereniging, jongelingsvereniging, enfin het bekende gereformeerde rijtje.” (20) Méér dan deze tekening van een organisatorisch kader treffen we niet aan. Ook elders in het boek vrijwel niet. Friese geslotenheid? Jammer, dat we geen beeld krijgen van het échte christelijke leven, in afhankelijkheid van de HERE en van de invloed van te terugkeer tot Zijn Woord in de 30-er jaren.

De beslotenheid van het Friese dorp werd in 1937 verbroken, toen Jelle voor studie naar Rotterdam ging, naar de Nederlandse Economische Hogeschool. Dat was een geweldige overgang: Rotterdam, een bruisende stad. „Je kon in 1937 alleen economie studeren aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam, aan de Katholieke Economische Hogeschool in Tilburg of in Rotterdam. Rotterdam had toen een betere naam dan Amsterdam en Tilburg kwam voor mij toen uiteraard niet in aanmerking.” (22) In die tijd was Zijlstra lid van SSR, een interkerkelijke confessioneel-gereformeerde studentenvereniging. Die was klein, want hij was toen één van de vijf nieuw togetreden eerstejaars. Ook hier zou je willen vragen: en wat deden jullie in die vereniging? waar spraken jullie over? Maar het antwoord vind je niet.

„De ontwikkeling van de economische wetenschap bevond zich destijds, zoals dat van tijd tot tijd in een tak van wetenschap kan plaats vinden, op een breuklijn. De moderne gedachten van de Engelse econoom John Maynard Keynes (1883-1946) begonnen in Rotterdam door te dringen: het onderwijs in de economie in 1947 is niet vergelijkbaar met dat in 1937. Ik beschouw het als een groot voorrecht een dergelijke sprongvariatie in mijn studententijd te hebben meegemaakt” (23). In het toen traditionele economische onderwijs kwam de algemene samenhang der dingen onvoldoende tot zijn recht en je kon met „de leer” op financieel en economische opzicht, ook politiek, nauwelijks uit de voeten. En dit, terwijl het een periode met grote nationale en internationale problemen was: een enorme werkloosheid, armoede, stagnerende handel, gesloten grenzen, enz. In die situatie trachtte Keynes wegen voor oplossingen aan te geven, door relaties te laten zien tussen productie, consumptie en werkgelegenheid, tussen nationaal inkomen en de besteding ervan, tussen overheidsbemoeienis en werkgelegenheid, enz. en wat de overheden zouden kunnen doen om tot verbetering van de vastgelopen economie te komen. „In de gereformeerde en de daarmee toen zo sterk verbonden antirevolutionaire kring heeft één en ander nog al schokken te weeg gebracht. Immers, deze nieuwe inzichten moesten wel leiden tot kritiek op het in de dertiger jaren gevoerde beleid, waaraan de naam van Colijn nu eenmaal is verbonden.” (24). Jonge economen, die de nieuwe inzichten propageerden, werden wantrouwend aangezien. Daar was ook wel enige reden voor, omdat die nieuwe opvattingen duidelijk in de richting van groter overheidsbemoeienis wezen en naar velen meenden ook niet vrij waren van socialistische invloed. Ook op dit punt uit Zijlstra zich niet verder, zij het dat hij opmerkt dat men „in de werkloosheidsellende van vandaag misschien met iets meer bescheidenheid (zou) kunnen spreken over het falen van het werkgelegenheidsbeleid van de dertiger jaren, ook indien men blijft aannemen (...) dat de zaken veel beter aangepakt hadden kunnen worden” (24).

De studie in Rotterdam werd door de oorlog onderbroken en kon eerst daarna met een doctoraal examen worden afgesloten. Zijlstra moet in die tijd wel al reeds zijn opgevalen, immers hij kon direct in Rotterdam blijven, eerst als wetenschappelijk assistent, later als lector. Hij promoveerde daar in 1948 op het onderwerp „De omloopsnelheid van het geld en zijn betekenis voor geldwaarde en monetair evenwicht”. De keus van dit onderwerp duidt reeds op verbondenheid met de hiervoren genoemde nieuwere opvattingen op economisch gebied.

D. W. L. MILO — DALMALLY

Beschermheer van heksen

Balthasar Bekker (1634-1698)

Komt u wel eens een heks tegen? Waarschijnlijk niet. Ze lopen onder ons niet veel rond. Maar enkele eeuwen geleden zag men er vele. Men zag ze vliegen. Men zag overal heksen, vooral in ongewenste personen. En die werden dan zekerheidshalve opgeruimd. We spreken over een doodgewezen hoofdstuk uit de historie van het Christendom.

Vanaf de late middeleeuwen werd onder een heks iemand verstaan, die een verdrag met de Duivel zou hebben gesloten, teneinde het kwade in de wereld te bevorderen. Die heksen zouden met bedwelmende vergiften, met tovermiddelen en door belezing hun medeschepselen leed berokkenen. Gewoonlijk heetten heksen vrouwen te zijn — er kwamen echter ook mannen voor, die heks genoemd werden. Terwijl in Groot-Brittannië een „gemengde” heksenorde bestaat, die nogal eens van zich doet spreken.¹⁾

Dat laatste is niet verwonderlijk. Na de eeuw van het rationalisme — de negentiende eeuw, die alles wilde zien, horen, begrijpen, nameten, registreren en binnen eigen denkvermogen opbergen — kwam de slinger naar het andere uiterste: alles wat onredelijk, onmeetbaar, oncontroleerbaar en bovennatuurlijk schijnt wordt aanvaard. Het is niet verwonderlijk, dat de eerste spiritistische verschijnselen werden genoteerd, alweer in Groot-Brittannië, omstreeks de laatste eeuwwisseling, toen het rationalisme overrijp werd.

In de „duistere” middeleeuwen dus kwam het heksengeloof op. Men zag in alle tegenspoed niet zo zeer de hand Gods als wel de „kwade hand”. Men wist meer over het Boze Oog te vertellen dan over Gods vriendelijk aangezicht. Naast grote vroomheid in kloosters en kluizen kwam volmaakte heidendom voor. Wie de sterkste verhalen wist bouwde een kring van „gelovigen” op en de siddering voor het onbekende maakte, dat de leiders geloofd werden. De gechristianiseerde wereld lag opnieuw in de greep van de medicijnmannen.

Hele volken — zonder levenszekerheid, zonder toevluchtnemend geloof in onze Heiland, geconfronteerd met alle onzekerheden, rampen, epidemieën, oorlogen, wreedheden, plunderingen — concentreerden hun angsten in ongeremde haat tegen „spoken”, „heksen”, heksenmeesters, heksensabbatten en de baarljke Duivel zelf. In hun ijver om hun „huizen” te reinigen vergaten ze die huizen behoorlijk te bewonen — zodat elke uitgedreven demon een legertje van demonen meebracht en het schoon-gemaakte huis opnieuw betrok.²⁾

—o—

Deze heksenvervolging kreeg haar naam en gestalte, toen de kerk er zich mee bemoeide. Men was al zo ver, dat men de jaarlijkse bijeenkomsten van heksen met de Satan wist te dateren op 1 Mei; de naam van de feestnacht was Walpurgisnacht en de plaats: op de Blocksberg in de Harz, W.-Dld. Het was 1484 en twee Duitse inquisiteurs kregen van paus Innocentius VIII de aanbeveling mee, om heksen uit te roeien. Wist Innocentius veel? Zijn naam beloofde niets.

Maar de twee inquisiteurs wisten wel hoe ze het moesten aanpakken. Al in 1487 was hun theologische bodem gelegd: hun boek „De Heksenhamer” kwam uit. Daarin wisten beide boeven Institutoris en Sprenger haarfijn aan te geven: hoe je heksen moest herkennen, hoe tot bekentenissen te brengen en hoe ze af te slachten. En dat weet u ook wel: wanneer eenmaal een theologische basis onder enig streven is gelegd, moet je zelfs bedrivers van ongerechtigheid de ruimte geven.

Onder bescherming dus van de kerk, onze moederkerk, heeft men eeuwen lang menselijke wezens vervolgd, die van demonie, toverij en contact met de Satan werden verdacht. Deze heksenvervolging nam grote vormen aan: er zijn steden en dorpen door ontvolkt. Achteraf erkennen wij dat deze gesel „een uiterst bedenkelijk sociaal-psychologisch verschijnsel” is geweest, „een der beschamendste episoden van de geschiedenis van het Christendom”.³⁾ Wie immers een mond open deed tegen de wankel rechtspraak, werd zelf doelwit van verdenking en beschuldiging. Vanwege

de ongrijpbaarheid van het bestreden kwaad nam de rechtspraak het niet nauw: elke foltering kon pas beëindigd worden wanneer het slachtoffer had bekend; nog liever na het noemen van een aantal gefingeerde medeplichtigen. De moderne politieke folterprocessen kunnen bij de kerkgeschiedenis in de leer zijn geweest.

Met afschuw keren wij ons af van deze gruwelijke periode uit de geschiedenis van de „christenheid”; waarbij we even opmerken dat deze periode nog niet overal ter wereld is afgesloten; en waarbij wij ten overvloede vastleggen, dat niet de reformatie een punt zette achter de heksenvervolgingen, overgenomen uit de Roomse boedel.⁴⁾

—o—

Toch komt u vandaag waarschijnlijk geen heksen tegen. Niemand zegt dat ze er niet zijn, maar indien wel dan zijn ze niet meer vogelvrij. En dat is enig winstpunt. Hoe is die ommekeer gekomen? Hoe is het christendom van deze ziekte verlost?

De waarheid gebiedt hier de naam van een Nederlands theoloog te noemen, van de Amsterdamse predikant Balthasar Bekker. Een interessant mens, waarvan we iets meer mogen weten. Het feit alleen al, dat een theoloog een einde wist te maken aan een theologische klopjacht, maakt hem dapper, zo niet beroemd.

Ds Bekker was geboren in 1634 (maar dat wist u al) in het Friese plaatsje Metslawier (en dat wist u nog niet). Hij ging naar de hogeschool te Groningen, later naar de Franeker academie, huwde daar met een dochter van professor Fullenius, werd rector van de Latijnse School aldaar, en begon in 1657 als gereformeerd predikant te Oosterlittens, oud zijnde 23 jaar.

Tot zover ging alles wetenschappelijk goed. Maar op deze leeftijd begon hij zich aan te wennen: alle dingen zelf te onderzoeken en niets op gezag van anderen te geloven. Hetgeen vreselijk gevaarlijk is. Hij ging les geven

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

JEREMIA 31 : 31-40

Een nieuw verbond

De verzen 31-34 worden in het Nieuwe Testament verschillende malen aangehaald. Paulus zinspeelt erop in Rom. 11 : 27 en in 2 Cor. 3. En de brief aan de Hebreëen verwijst ernaar in hoofdst. 8 : 8-12 en 10 : 16, 17.

Zowel Paulus als de brief aan de Hebreëen halen deze woorden aan om te laten zien dat de profetie van Jeremia in vervulling gegaan is. Toen Christus het avondmaal instelde, zei Hij immers: deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed (Luc. 22 : 20). Op dat moment, laat het Nieuwe Testament zien, is dat nieuwe verbond waarover Jeremia profeteerde, gekomen. Toen heeft het een aanvang genomen.

Dat is niet zo moeilijk te begrijpen. Het ligt zelfs min of meer voor de

hand. Als Jezus spreekt over het bloed van het nieuwe verbond, is het niet verbazingwekkend, dat er een onmiddellijk verband bestaat tussen het nieuwe verbond waarover Jezus spreekt en dat waarvan Jeremia profeteerde. Je bent geneigd te zeggen: dat is nogal wies!

Toch zit er meer aan vast dan zo op het eerste gezicht misschien lijkt. In het Nieuwe Testament wordt de profetie van Jeremia nl. toegepast op de nieuwtestamentische gelovigen die voor een steeds groter deel niet uit Israël afkomstig waren. Zij behoren tot dat nieuwe verbond, waarvan de regels niet meer op steen maar in de harten geschreven zijn. Maar bij Jeremia zelf heeft deze profetie betrekking op het volk Israël. En dat maakt natuurlijk toch wel verschil.

Nu zijn er die zeggen: het is helemaal geen probleem. Want wie in Christus gelooft, is door het geloof een kind van Abraham (vgl. Rom. 4 : 11, 16; Gal. 3 : 29). De nieuwtestamentische gelovigen vormen dus een nieuw, een geestelijk Israël. Als Jeremia zegt dat de HERE een nieuw verbond zal sluiten met het huis Israël, moeten we „huis Israël” niet letterlijk nemen, maar toepassen op de gelovigen uit alle volken, die samen het nieuwe, geestelijke Israël vormen. Op die manier is de profetie van Jeremia ver-

aan theologische studenten, waarbij hij zijn pupillen ongetwijfeld met zijn kritisch beginsel vertrouwd maakte. Dat gaf voldoende reden om ds Bekker verder onderwijs aan toekomstige predikanten te verbieden...

Toen hem het mondeling doorgeven van zijn wetenschap onmogelijk werd gemaakt, koos hij de schriftelijke weg. Hij schreef een boekje „Vaste spijs der Volmaakten”. U denkt aan Paulus en aan de schrijver van de brief aan de Hebreeën? Terecht. ⁵⁾ Ds Bekker trachtte zijn lezers tot volmaaktheid, tot volwassenheid te brengen; daartoe trachtte hij hen los te krijgen van de platgetreden paden en tot zelfstandigheid in het lezen, beoordelen, verwerken en geloven te brengen.

Blijkbaar hebben zijn critici hem niet begrepen. Misschien ook kende men Paulus' woorden aan Corinthe onvoldoende om het verschil in melk en vaste spijs te begrijpen. Maar toen ds Bekker een tweede boekje publiceerde, dat men wel en terdege begreep al was het in het Latijn geschreven, werd zijn „Vaste spijs” verboden!

Dat tweede boekje was een verdediging van Descartes tegen een onredelijke veroordeling van theologische zijde. Descartes was de Amsterdamse filosoof van de twijfel. Vandaag wordt gezegd, dat de twijfel het begin van wijsheid is, immers het onderzoeken van alle dingen, met behoud van het goede. Maar in die tijd gold twijfel aan algemeen-erkende-zaken als ketterij, Bekker zag dat anders. Die had al jong gemerkt, dat theologen elkaar klakkeloos kunnen naspreken — men zie slechts de Bijbelcommentaren vanaf de vroegste rabbijnen. Bekker begreep dat naspreken geen wetenschappelijk nieuws oplevert. Hij verstond ook dat twijfel een breekijzer kan zijn, dat oude rommel helpt opruimen en nieuwe schatten te voorschijn brengen. Toen men dat tweede boekje gelezen had begreep men, dat ook het eerste boekje uiterst gevaarlijk moest zijn... voor de theologische kraam. Als gezegd: het boekje werd verboden lectuur.

Via Loenen aan de Vecht en Weesp kwam ds B. Bekker als gereformeerd predikant te Amsterdam terecht, in 1680. Daar ging hij door met schrijven: zette zijn lezers tot kritisch denken aan. In 1683 was het een „Onder-

zoek van de Beteekeninge der Kometen”, waarmee hij zoveel natuurkundige wijsheid uitstalde, dat het met kometen samenhangende bijgeloof een geduchte knauw kreeg. In 1688 kwam zijn exegese van het boek Daniël uit — in 1691 kwam eindelijk zijn levenswerk in het licht: twee delen van „De betooverde Weereld”.

Zij sloegen in als een dubbele donderslag. Heel de kerkelijke wereld verzette zich met hand en tand tegen deze nieuwlichterij. Ds Bekker ging echter door en publiceerde in 1693 zijn derde en vierde deel van dit boek, dat belangrijker zou worden dan „De Heksenhamer”. Hij was er zeker van, dat hij in dit boek naar de Schrift sprak en aan het christendom beter gestalte gaf dan in hoogkerkelijke heksenvervolgingen gebeurde.

Het heeft hem persoonlijk de strop bezorgd. Hij is op 7 Augustus 1692 uit het ambt gezet. Zijn reactie was een „Kort en waarachtig verhaal”, in hetzelfde jaar gepubliceerd. Hij wilde wel theoloog zijn, maar dan een Bijbels theoloog; een die met het gezag van de Bijbel spreekt en niet als de Schriftgeleerden. ⁶⁾

Zo heeft ds Bekker, zijn ambtelijk leven riskerende en verliezende, iets gedaan voor zijn medemens-in-nood, zowel vervolgd als vervolgers. Hij werd een beschermer van weduwen, wezen en vervolgd. Zijn boek heeft doorgewerkt. Met behoud van alle straf-overwegingen moest de kerk — de reformatische eerst, later de katholieke — de juistheid van 's ketter's publicaties beamen en een einde maken aan haar onchristelijke terreur. De geschiedschrijvers erkennen achteraf Bekker's grote trouw als ijverig herder en uitstekend catecheet, zijn kundigheid van uitnemende geleerdheid. ⁷⁾ En voorts zorgde de Heere wel voor deze zijn knecht: de stad Amsterdam heeft per abuis tot zijn dood toe zijn jaarwedde doorbetaald.

¹⁾ Nog in 1974 verscheen een werk „Heksen en Demonen”, anoniem te Helmond uitgegeven onder nr. ISBN 90 252 6507 3. — ²⁾ Mtt. 12 : 44 — ³⁾ dr H. Bianchi in Kok's Chr. Encycl. II — ⁴⁾ met gepaste onbescheidenheid moge ik verwijzen naar mijn artt. „Het Lied van de Heks”, Opbouw 1965 en 1975 — ⁵⁾ 1 Cor. 3 : 2 en Hebr. 5 : 12 — ⁶⁾ Mtt. 7 : 29 — ⁷⁾ Kok's Chr. Enc. 2e dr. pag. 537 dl I, z.n.

hulp bij bijbelstudie

vuld. Die profetie heeft dus betrekking op de christenen en heeft geen betekenis meer voor het volk Israël zelf.

Voor Israël

Nu is het waar, dat de nieuwtestamentische gelovigen uit de heidenwereld samen met de christenen uit de Joden zaad van Abraham genoemd worden en erfgenamen zijn van Gods belofte aan Abraham. Ook is het waar, dat Jeremia's profetie aangaande een nieuw verbond in het Nieuwe Testament op hen wordt toegepast. Zij maken dus inderdaad deel uit van het nieuwe verbond dat met Christus begonnen is. Het Nieuwe Testament is in dit opzicht duidelijk genoeg. Maar dat betekent nog niet automatisch dat Jeremia's profetie nu niets meer met het volk Israël te maken zou hebben. Wie de vervulling van

deze profetie laat opgaan in het feit dat wij als nieuwtestamentische gelovigen tot het nieuwe verbond behoren, moet een heel stuk van deze profetie laten liggen, waar hij niets mee kan beginnen.

Kijkt u b.v. eens naar de vss. 38 v.v. Daar staat dat Jeruzalem weer voor Jahweh opgebouwd zal worden van de Hananeël-toren af tot de Hoekpoort, enz. Wat moet je met deze belofte, als deze profetie niet voor het volk Israël zelf bestemd is? Dan kun je er geen kant mee uit. Je kunt je er b.v. niet afmaken door te zeggen: deze profetie is vervuld bij de terugkeer uit Babel. Want in de eerste plaats was er toen nog geen sprake van een nieuw verbond. En bovendien zou er dan helemaal niets terecht gekomen zijn van het slot van vs. 40, waar gezegd wordt: er zal niet weer vernield en verwoest worden in eeuwigheid. Want Jeruzalem is wel degelijk weer verwoest. Als de belofte van de herbouw van Jeruzalem alleen maar betrekking had op de terugkeer uit Babel, moeten we erkennen dat er niets terecht gekomen is van de belofte dat de stad niet weer verwoest zou worden. Daarom kun je met deze verklaring van Jeremia's profetie niet uit de voeten.

We komen er ook niet uit, als we stellen dat de belofte van de herbouw

van Jeruzalem geen betrekking heeft op Jeruzalem in Palestina, maar op het geestelijke, hemelse Jeruzalem. Want dat is nooit verwoest geweest en kan dus ook niet herbouwd worden.

Wanneer we ervan uitgaan dat Gods beloften niet zinloos zijn — en dat doen we immers — kunnen we niet anders dan aannemen, dat deze belofte van herbouw betrekking heeft op Jeruzalem in Palestina en dat deze belofte bij de terugkeer uit Babel nog niet vervuld werd, althans nog niet zijn uiteindelijke vervulling kreeg. Dit gegeven, dat we in de vss. 38-40 te maken hebben met een concrete belofte voor Jeruzalem en het volk Israël, impliceert dat dat ook het geval is met de voorafgaande verzen.

Ook de vss. 31-34 hebben betrekking op Israël en spreken over een nieuw verbond met Israël. En opnieuw kan de vervulling van deze belofte niet gevonden worden bij de terugkeer uit Babel. Want toen was er nog geen sprake van een nieuw verbond dat anders was dan het oude Sinaï-verbond. We lezen in verband met de teruggekeerde ballingen wel over een verbondssluiting in Neh. 9 en 10. Maar daarbij gaat het niet om de sluiting van een nieuw verbond, maar om een hernieuwing van het oude verbond.

Het nieuwe verbond dat God met zijn volk Israël zal sluiten, is er dus nog niet. Dat komt nog. Die belofte is nog niet vervuld.

HET EERSTVOLGENDE NUMMER VAN „OPBOUW”

VERSCHIJNT OP 10 AUGUSTUS

Wijnazijn

Er zijn gedichtenbundels die ik heel graag zou bespreken omdat de inhoud mij bijzonder aanspreekt, maar die nooit, of pas na lange tijd aan bod komen.

Waarom dat zo is, kan ik niet verklaren. Misschien zijn de gedichten zo veelzeggend, dat een onbewuste schroom, ze door mijn woorden minder welsprekend te maken, mij weerhoudt.

De bundel „Wijnazijn” van Piet Los ligt ook al enige tijd op mijn schrijftafel. Jammer, want hoe eerder U die hebt, hoe langer U ervan genieten kunt.

„Piet Los”, zo staat er op de omslag, „werd in 1924 geboren te Scheveningen; na zijn opleiding voor onderwijzer, studeerde hij medicijnen aan de universiteiten van Leiden en Rotterdam. Sinds 1956 is hij als zenuwarts verbonden aan een groot psychiatrisch centrum te Utrecht.”

Nu, dat de dichter zenuwarts is, blijkt wel uit sommige van de gedichten, maar het is bepaald niet zo dat het in deze bundel alleen over zijn vakwereld gaat. Er is veel meer dat deze gelovige woordkunstenaar onder woorden brengt.

Hij doet het o.a. in sonnetten, kwatrijnen en in haikku's. Deze laatste versvorm stamt uit Japan. Hij bestaat uit zeventien lettergrepen, onderverdeeld in drie regels, van resp. 5, 7 en 5 lettergrepen. In dit geserreerde bestek wordt dan een gedachte geuit die vaak een wereld van gedachten oproept. Leest U maar.

Revalidatie

Hij leert weer lopen:
die hem op handen droegen
lieten hem vallen.

En nu de dichter aan het woord in een sonnet.

Avondmaal

Ik zal met hen om ene tafel scharen
en eten 't brood en drinken van de wijn
en saam gedenken dat we broeders zijn
alsof we met de Meester samen waren.

En elders zal de Meester saamvergaren
de schapen, die van deze stal niet zijn,
de zijnen, die de onzen niet meer zijn.
Zijn herdersstaf zal hen voorgoed bewaren.

En ook zullen er velen samenkomen,
die ons gelasterd hebben en gehaat,
of die gebroken zijn door onze smaad,
en Jezus zal bij allen binnenkomen.

Maar ik zal aan een volle tafel dromen
van eenzaamheid, die niet wordt weggenomen.

Juist bij het samenzijn aan de maaltijd van de Heiland, is er de pijn om de gescheurdheid van Christus' kerk.

Stille Week

We hebben samen Hem aan 't kruis geslagen:
Hitler en Churchill en Stalin en ik.
Zijn handen beefden wel een ogenblik,
maar niemand onzer heeft Hem horen klagen.

We hebben samen Hem naar 't graf gedragen:
de dominee en ik en de pastoor.
We hadden allen 't beste met Hem voor
en zijn Hem ongelovig gaan begraven.

Drie dagen heeft Zijn lichaam er gelegen,
veilig geborgen achter zware steen.
„Het Dagblad” schreef: „Een zeer goed mens ging heen”
„De Humorist” zelfs heeft beleefd gezwogen.

Maar na drie dagen is Hij opgestaan
en heeft geglimlacht, ... en is weggegaan.

Als je dit gedicht hebt gelezen kun je alleen maar stil zijn. Stil omdat op ontroerende wijze onze solidariteit in de schuld wordt geschetst. Maar ook de solidariteit in het gebed, in onze afhankelijkheid van God's zegen — ook al zijn we het in veel zaken niet met elkaar eens — weet de dichter op aangrijpende wijze te zeggen.

Katholiek In De Tram

De man, die naast me in de wagen zit
bekruist zich eerst en bidt
als hij zijn brood opeet.
Ik bid en ik bekruis me niet.
Ik weet, dat God het van ons beiden ziet.
Maar 'k denk, dat Hij het weer vergeet
En als we bij Hem komen niet meer weet
wie zich bekruiste en wie niet.

Dit gedicht trof mij vooral ook omdat de dichter lid is van de Vrijgemaakte kerk (binnen verband) en wij van hen toch menen dat zij in 't algemeen weinig goeds weten te zeggen over de geloofsuitingen van andere christenen. (Gelukkig maar dat ook deze stem mag worden gehoord.) Nu over naar het werkterrein van de dichter.

De Idioot

Hij is zo zwaar geschonden
als God heeft toegestaan.
Hij heeft geen kwaad gedaan:
Hij was te dom voor zonden.

Zo leeft hij, ongebonden,
van alle zorg ontdaan.
God heeft zijn stem verstaan
en onbevlekt bevonden.

Dit is nu echt een overrompelende uiting van dichtkunst. Van de gave om in enkele woorden, ontzaggelijk veel te zeggen.

Neem die eerste zin maar. Het probleem van het leiden, de oorzaak ervan en Gods hand er in, wordt in enkele woorden geschetst. „Niet zwaarder geschonden, dan God heeft toegestaan.”

En ook die woorden: „Hij was te dom voor zonden” zeggen zoveel. Zoveel voor ons die een gezond verstand hebben en juist daardoor zo idioot gemakkelijk onszelf veel ongelukkiger kunnen maken dan deze „idioot”. Tot slot nog het kwatrijn waarmee de bundel begint.

Wijnazijn

Men deed wat water in de wijn
en vroeg: „Is dit nu wijn met water
of omgekeerd?” Ik zweeg, nu staat er
een levensgroot vat vol azijn.

Ik laat het hierbij. De bundel is een uitgave van Kok, Kampen.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Het verhaal van de rijke jongen

(3)

Raken de woorden van de Here Jezus tot de rijke jongen óns dan toch niet? Zitten we toch veilig met onze boeken en platen, effecten en banksaldi?

'k Geloof dat we beslist niet zo veilig zitten, ook al blijven de boeken en platen in de kast staan. Want och, wat platen verkopen en wat boeken opruimen en de opbrengst storten op een girorekening voor de derde wereld is tenslotte niet eens zo heel erg moeilijk.

Uit het gesprek van Jezus en die jongen blijkt echter duidelijk dat die jongen vast zit in zijn joods-wetticistische levensopvatting. De joden immers hadden van het geloof een optelsom gemaakt (wet één en regel twee enz. en die volbrengen en dan zó zalig worden). Maar Jezus doorziet dat alles, Hij neemt die jongen niet alleen op zijn rijkdom, maar Hij pakt hem vooral op zijn wijze van godsdienst-bedrijven.

Die jongen kent Gods geboden, hij heeft de inhoud ervan zich eigen gemaakt en dan in de letterlijke betekenis van het woord. Die ge-

boden zijn zijn bezit geworden, hij heeft ze in zijn zak en hij weet precies wat hij er mee aan moet. Hij waant zich rijk met zijn gebodenkennis en zijn geboden-onderhouding en eigenlijk is die vraag „wat moet ik doen . . .” overbodig, want hij doet alles al en heeft dus met de geboden óók de zaligheid in zijn zak. En zó is hij rijk, is hij machtig. Want stel dat Jezus het met hem eens was geweest — „ik onderhoud al de geboden . . .” — dan was hij kláár geweest, dan had hij de zaligheid verdiend. Zelf verdiend! Die jongen voelt zich als jood ver verheven boven de schare die de wet niet kent en zijn lettergodsdienstigheid is hem nog niet tot vuilnis geworden zoals Paulus daar later over schrijft (Fil. 3 : 4 e.v.).

—o—

Jezus is gekomen om de wet te vervullen, om te verlossen van alle wetticistische vroomheid. Hij wil vrijmaken van alles wat met dat wetticistisch leven te maken heeft, ook van het „goede” erin. En daarom kan Jezus, de mens die álles weggaf om de weg naar de zaligheid voor armen vrij te maken, zeggen dat die jongen alles moet verkopen.

Heel dat pak van die jongen moet uit.

Zeker, die jongen steekt gunstig af bij de farizeeër uit Luk. 18 : 9-14, die zegt „ik dank U dat ik niet zó ben als de andere mensen”. Dát horen we die jongen niet zeggen, maar toch geldt ook van hem dat hij alles wat hem tot rijkdom en macht is geworden moet wegdoen om Jezus te volgen.

—c—

Heb je het dóór dat deze geschiedenis van Jezus en die jongen op deze manier vervelend aktueel wordt?

Want wat is rijkdom, wat is bezit? Je hebt wellicht niet zo veel: een beurs voor je studie en je levens-onderhoud, och, daar houd je niet zo veel van over om weg te geven; wat zakgeld terwijl je nog op school bent en daar moet je dan van tijd tot tijd ook nog cadeautjes voor kopen en bovendien elke week nog kerkgeld van afstaan, och, ook dat is aan het eind van de maand wel op. En dus kun je vergenoegd kijken naar je welgestelde buurman, die nodig eens wat doen moet voor India of Hongarije.

Zeker, de boodschap van de Here Jezus gaat die welgestelde buurman niet voorbij. Als hij zijn bezit niet op de tweede plaats weet te zetten voor de Here Jezus, dan kan hij geen discipel van Jezus zijn! Maar rijkdom is méér dan geld en goed, ’k hoop dat dit inmiddels duidelijk is. Rijkdom is het totaal van al onze verworvenheden waardoor we onszelf beter achten dan een ander. Dat alles, heel die handel, moeten we opruimen, er af-

stand van doen. Dan alléén zullen we de smalle weg tot God, die weg van genáde, kunnen gaan. Teneinde zó iets te betekenen voor de armen die we wel altijd bij ons zullen hebben maar die toch ook vandaag heel concreet op onze weg staan. Begrijp me nu goed. Ik zeg niet dat we ons geld maar moeten oppotten en ons goed maar moeten vermeerderen. Wie dat doet zit met het woord van Jezus bepaald niet goed, hij moet eerst nog onder dat woord dóór gaan. Want de nood is hoog, ver weg én dichtbij. Maar er is méér dan geld. Jij met je intelligentie en je eind-examen-atheneum inmiddels gehaald, verkoop dat alles eens terwille van die jongen die zo moeilijk leren kan en amper de lagere technische school heeft gehaald. Begrijp je ’t? Besef je dat het woord

van de Here Jezus zó ongemakkelijk dichtbij komt? Nog meer voorbeelden? Och, maak ze zelf maar. Je weet ze wel, uit eigen leven of uit het leven van anderen. Alles verkopen en de opbrengst aan de armen geven. Dat is: jezelf weggeven met je hele hebben en houden. Zelfs je eigenwillige godsdienst weggeven om God echt te kunnen liefhebben en dienen.

—o—

Jezus spreekt zalig armen van geest, lees de bergrede maar eens. Maar wij denken zo vaak dat we rijken van geest zijn. Welnu, dan moeten we maar árm willen worden. Dat is niet gemakkelijk. Maar áls je het lukt, dan ligt de weg naar God open voor je.

het bijzonder. Met dia’s uit Zeist, Herrnhut en Suriname en zang van 12 leden van koor Stanfaste werd het een waardevolle avond. Ook de boeken van en over de E.B.G. werden grif verkocht.

Een adventsmiddag — de laatste adventszondag — werd een sof door plotselinge ziekte van ondergetekende, maar voornamelijk door een groots opgezette kerstfeestviering van een bekende Surinaamse vereniging hier in Amsterdam.

De gezamenlijke kerstnachtviering met de Evangelisch-Lutherse gemeente was zeer sfeervol. Er werden zowel surinaamse als hollandse kerstliederen gezongen.

Op de eerste kerstdag werd er een gezinsdienst gehouden, waarin enkele kinderen van de zondagschool „optraden”. Soep met brood voor volwassenen en een krentenbol met chocolademelk voor de kinderen zorgden voor een speciaal karakter.

Op 23 januari a.s. starten we met een bijbelkring (elke dinsdagavond Glijphoeve 12).

In juni organiseert ds Belz een Israëlsreis van 12 dagen voor gemeentelieden en belangstellenden.

In voorbereiding is een reünie van bevestigde lidmaten van de laatste 5 jaar. Thema: „Waarom blijf je weg uit de kerk?”

Mijn gezondheid laat de laatste tijd nogal wat te wensen over. Op 23 november onderging ik een strenge medische keuring en afhankelijk daarvan zal worden bepaald voor hoeveel procent ik mag blijven werken. Dit is wel even een beetje vervelend nieuws maar het zilveren randje eraan is, dat ik beslist het werk wil blijven doen, maar alleen niet meer full time.

Tot slot nog de hartelijke groeten, goede gedachten en mijn steeds weerkerend verzoek om uw voorbede.

Uw Margot Sprang

Verslag E.B.G.-werk in de Bijlmermeer

Amsterdam, juni 1979

Geachte gevers,

Hierbij willen wij u hartelijk bedanken voor de financiële steun, die we voor het E.B.G.-werk in de Bijlmermeer van U mochten ontvangen. Aangezien het werk nog steeds noodzakelijk is en nog steeds doorgaat, blijft steun, ook van buiten de gemeente van Amsterdam-Centrum, nog steeds zeer welkom.

Van het bedrag van f 1.725,—, dat wij maandelijks voor dit werk overmaken aan zr. Margot Sprang, wordt door onze eigen gemeente bijna de helft zelf opgebracht.

Om u een indruk van de inhoud van dit werk in de E.B.G. te geven volgt hier een momentopname-verslag van zr. Sprang, dat zij schreef voor ons gemeenteblad in januari 1979.

Lieve mensen,

Voordat ik begin aan een kort verslagje van de laatste 3-4 maanden, wens ik u allen alsnog een goed 1979 toe. Mede namens de E.B.G.-Bijlmer, dank ik u allen heel hartelijk voor uw steun en adviezen in het jaar dat nu achter ons ligt. Het clubleven en de zondagschool draaien nu goed; helaas wil het kerkbezoek niet erg vlotten. De reden voor het slechte kerkbezoek heb ik nog steeds niet kunnen achterhalen. Is het misschien, omdat we nog steeds geen eigen vaste predikant hebben? Hierin gaat gelukkig binnenkort verandering komen.

Ds Rapparlié uit Alkmaar doet nu 2 x per maand de dienst, om over ca. twee maanden permanent de zielszorg van de Bijlmer op zich te nemen.

Ook in de financiële positie van de gemeente komt enige positieve verandering, omdat er gelukkig steeds meer gemeentelieden hun verplichtingen nakomen.

Het zag er naar uit, dat ons kantoor — Glijphoeve 12 — opgezegd zou moeten worden wegens financiële nood. Gelukkig heeft een aantal gemeentelieden het op zich genomen voor de huur te zorgen door maandelijks een vast bedrag beschikbaar te stellen.

In november mocht ik op uitnodiging van de Geref. Kerk te Lisse iets vertellen over de E.B.G. in het algemeen en de E.B.G.-Bijlmer in

Financieel overzicht over de periode januari 1978 t.m. mei 1979

	giften van gem.- leden A'dam-C.	giften van brs. zrs. in het land	coll. van kerken buiten A'dam-C.	totaal
januari '78	f 680,—	f 225,—		f 905,—
februari	„ 435,—	„ 95,—		„ 530,—
maart	„ 760,—	„ 75,—		„ 835,—
april	„ 422,50	„ 65,—	„ 1.000,—	„ 1.487,50
mei	„ 1.147,51	„ 577,50		„ 1.725,01
juni	„ 810,—	„ 412,50		„ 1.222,50
juli	„ 610,—	„ 727,50		„ 1.337,50
augustus	„ 680,—	„ 207,50		„ 887,50
september	„ 660,—	„ 67,50	„ 150,—	„ 877,50
oktober	„ 1.288,—	„ 199,50	„ 2.152,96	„ 3.640,46
november	„ 880,—	„ 317,50	„ 3.732,19	„ 4.929,69
december	„ 1.160,—	„ 210,—	„ 946,61	„ 2.316,61
januari '79	„ 675,—	„ 1.322,50	„ 919,44	„ 2.916,94
februari	„ 570,—	„ 257,50	„ 500,—	„ 1.327,50
maart	„ 770,—	„ 117,50	„ 667,71	„ 1.555,21
april	„ 440,—	„ 537,50		„ 977,50
mei	„ 795,—	„ 182,50	„ 1.500,—	„ 2.477,50
totaal	f 12.783,01	f 5.597,—	f 11.568,91	f 29.948,92

Alle activiteiten waarin in dit stuk sprake is zoals:

- het opzoeken van niet-meelevende gemeenteleden;
- het organiseren van verenigingsleven, zondagschool, feestelijke diensten, bijbelkring;
- het stimuleren van kerkbezoek; zijn door Margot opgezet en worden hoofdzakelijk door haar gaande gehouden. Zij doet o.a. in dit verslag ook melding van het feit dat zij de laatste tijd niet helemaal gezond is.

Zoals dat zich nu laat aanzien, zal Margot het werk niet meer volledig aankunnen en wordt er daarom door de broederraad van de E.B.G. gezocht naar een eventuele opvolg(st)er. Op het moment dat dit definitief zou worden, hadden we U hierover bericht willen sturen, maar

aangezien het vinden van een geschikt iemand veel tijd vergt willen we u toch nu vast iets van ons laten horen. Dit is meteen een verklaring voor het feit dat u pas zo laat een reactie van ons krijgt.

Tot slot willen wij een beroep blijven doen op uw steun bij dit werk.

Met hartelijke groet,
namens de E.B.G.-commissie
A. Koeberg-Telder

2e Oosterparkstraat 189a,
Amsterdam
tel. 020-939369

kerknieuws

Ds J. Kranenburg te Rolde is van 1 juli tot 18 augustus als rekreatie-pastor werkzaam op het Buitencentrum „Witterzomer” te Assen, in opdracht van de Stichting interkerkelijk rekreatiewerk Witterzomer.

*Ik ben de opstanding en het leven wie in Mij gelooft, zal leven,
ook al is hij gestorven.*

Joh. 11 : 25

Zie, ik deel u een geheimenis mede. Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, bij de laatste bazuin, want de bazuin zal klinken en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden.

1. Cor. 15 : 51, 52

Heden is in zijn Here ontslapen mijn lieve, blijmoedige man, onze zoon, schoonzoon, broer, zwager en oom

Aat Douw

Hij mocht toch nog 51 jaar worden.

Oegstgeest: W. Douw-Stoeckart
Schiedam: A. M. Douw
Utrecht: D. Douw
Apeldoorn: N. A. van Deursen-Douw
F. van Deursen
Amsterdam: W. J. G. Stoeckart-Arzbach
Castricum: E. Jansen-Stoeckart
B. J. Jansen
Rotterdam: R. Stoeckart
F. M. Stoeckart-van Dijk
nichten en neven

2343 CS Oegstgeest, 4 juli 1979
Jan Vermeerlaan 1

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Ledenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288
stede.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Heem-

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

God heeft Zijn Verbond vervuld aan onze zeer geliefde vriend

Aat Douw

Wij zijn de Heere innig dankbaar voor wat Hij in dit Zijn kind aan ons heeft gegeven.

Maar het is onze begeerte, dat ieder onzer dezelfde ijver blijve betonen tot de verwezenlijking der hoop tot het einde toe, opdat wij niet traag worden, maar navolgers mogen zijn van hem, onze vriend Aat Douw, die door geloof en geduld de belofte heeft beërfd (naar Hebr. 6 : 11 en 12).

Moge dit ook tot troost zijn voor zijn lieve vrouw.

De eerste Bijbelkring van
de Nederl.
Geref. Kerk te Oegstgeest

Studente Frans, 25 jaar,
zoekt

WOONGELEGENHEID

in Groningen.

B. Nijhof, telefoon 05920-13364

VROUWENKONTAKTDAG 1979

Op zaterdag 1 september 1979 D.V. hopen wij de vrouwenkontaktdag te houden in Utrecht.

Wilt U deze datum vast eventjes noteren ?

„Want Gij, Here,
hebt ons verheugd
door Uw daden”

Vreugde, vreugde, louter vreugde!
Ons werd een tweede kind toevertrouwd:

TINEKE

Haar doopnaam is Jantina en ze is een zusje van Jan.

Piet en Marleen van Veelen

1 juli 1979
Zeelandlaan 6
2101 TM Heemstede

Voor zo spoedig mogelijk gevraagd:

INTERNE HULP met verpleegkundige ervaring

bij bejaard echtpaar. Huish. hulp aanwezig. Eventueel 14 dagen wel en 14 dagen niet, afwisselend.

Verzoeken contact op te nemen met:

Fa. Jac. Wesdijk,
Binnenlandse Baan 36,
2991 EA Barendrecht
Telef. 01806-2268

De Reformatorische Bijbelschool

SLOTLAAN 241 TE ZEIST

Door omstandigheden zijn er nog enkele plaatsen open in de

Driejarige (beroeps) opleiding tot christelijk werker

(o.a. onderwijs, gemeentewerk, zending etc.)
Aanvang cursus: september 1979

Informatie en opgave:

Reformatorische Bijbelschool, Slotlaan 241, 3701 GG Zeist, tel. 03404-24166

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 Zeist